

Vídeňské teze k jazykové politice -

11+1 požadavek na posílení společenské participace

Vídeňské teze o jazykové politice byly vypracovány v souvislosti s přípravou XVII. mezinárodní konference učitelů němčiny ve Vídni ([IDT 2022](#)) mezinárodní skupinou odborníků (viz [odkaz](#)). Byly představeny v rámci IDT 2022 a přijaty na závěrečném setkání 20. srpna 2022. Teze jsou určeny politikům i odborníkům. Navazují na motto konference [*mit.sprache.teil.haben](#).

Primárním cílem jazykového vzdělávání a výuky a jazykového vzdělávání prolínajícího se s předmětovým vzděláváním je rozvoj schopnosti diskurzu, který umožňuje a podporuje odpovědnou účast na rozhodovacích procesech a rovnoprávné zapojení do společnosti.

1. Výuka němčiny probíhá ve **vícejazyčné společnosti**. Studenti sami přinášejí vícejazyčné a multikulturní zkušenosti a kompetence, které je třeba ve výuce zohlednit. Jazyková politika, která zohledňuje společenské a individuální zdroje i globální a regionální perspektivy a realitu, toto musí podporovat. Jazyková a kulturní heterogenita společnosti se musí odrážet v tvorbě výukových materiálů a vzdělávacích příležitostí, v učebních plánech, ve výběru obsahu výuky, v počátečním, dalším vzdělávání a odborné přípravě i ve výzkumu.
2. **Mezinárodní spolupráce** musí být finančně a strukturálně usnadněna a podporována. Je obzvláště úspěšná, pokud jsou všechny strany v rovnocenném postavení a spolupráce je založena na otevřené a transparentní spolupráci, pro kterou musí být zajištěny odpovídající rámcové podmínky. Zvláštní podporu a uznání potřebují profesní sdružení pro němčinu jako cizí a/nebo druhý jazyk, aby mohly díky posílené pozici plnit své úkoly v oblasti vytváření sítí a předávání odborných znalostí.
3. Hlavním principem učení se a výuky němčiny musí být myšlenka **zplnomocnění**, tj. budování jazykové kompetence, která je od počátku založena na samostatném dalším učení a podílu ve společnosti i na pracovišti. Různé zájmy a potřeby studujících musí být uspokojovány poptávkově orientovanou a pestrou nabídkou. Nejsou jen "lidskými zdroji", ale musí být vnímáni a chráněni jako subjekty ve své lidské důstojnosti. To platí jak pro odbornou výuku němčiny a vzdělávání dospělých, tak pro výuku a studium jazyků obecně.
4. Jazykový repertoár může umožnit účast na společenských procesech. Jazykové vzdělávání v kontextu migrace se proto musí orientovat na **realitu života migrantů a migrantek** a jejich potřeby pro práci a každodenní život. Jazykové dovednosti musí být odděleny od otázek pobytu a nesmí být požadovány jako hlavní předpoklad pro vstup na trh práce nebo pro získání sociálních dávek. Jazyk nesmí být zneužíván jako nástroj diskriminace.
5. **Výuka němčiny na školách** musí být koncipována po celém světě tak, aby byl celý jazykový repertoár žáků a žákyň využíván jako zdroj a aby jazyková výuka byla propojena s věcnou výukou předmětů i se zprostředkováním mezipředmětových kompetencí. Učební plány a cíle výuky musí být formulovány odpovídajícím způsobem a podpora jazyka a jazykové vzdělávání musí být **průběžné** od předškolního vzdělávání až do konce školní docházky.

6. V kontextu vysokoškolského vzdělávání je třeba rozšířit **stipendijní programy a podporu výzkumu** prostřednictvím státní podpory, aby se zvýšila mobilita a možnosti spolupráce mezi studenty, vyučujícími a výzkumnými pracovníky, které jsou nezbytné pro úspěch jazykového vzdělávání. Musí jim umožnit, nezávisle na jejich socioekonomickém zázemí, přístup k žádoucím možnostem studia a výzkumu, zejména pro pobyty v oficiálních německy mluvících zemích.
7. **Výzkum** nesmí být přivlastňován nebo omezován (vzdělávací) politikou. Jeho **svoboda a rozmanitost** v předmětu DaF/DaZ musí být zajištěna. Výsledky výzkumu v DaF/DaZ musí být (vzdělávací) politikou brány v úvahu a implementovány v odpovídajících opatřeních. Je třeba rovněž podporovat transdisciplinární a mezinárodní spolupráci ve výzkumu a otevření akademické komunikace pro celosvětovou odbornou komunitu a širokou veřejnost.
8. **Vyučující** na celém světě musí mít **přístup k vysoce kvalitním vzdělávacím programům**, které splňují vysoké standardy kvality a zohledňují novější vývoj v daném předmětu, jakož i regionální a institucionální rozdíly v příslušných kulturách výuky a učení. Rozdílné finanční podmínky nesmí být překážkou. Účast na vzdělávacích programech musí být podporována všemi možnými prostředky a uznávána a oceňována v příslušném profesním kontextu.
9. **Pracovní podmínky vyučujících** ve školských a mimoškolských zařízeních musí být zlepšeny. Je třeba zajistit odpovídající platové ohodnocení, rovnováhu mezi časem výuky a časem, který věnují na přípravu a navazující práci, jakož i pracovní poměry zaměstnání s dlouhodobou perspektivou a možností dalšího zvyšování kvalifikace.
10. **Digitalizace** otevřela řadu nových možností pro učení a výuku jazyků, např. pro prezenční výuku, pro fáze samostudia a ve virtuální třídě. Digitalizace také usnadňuje mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a jazykové politiky. Digitální nabídky však nemohou nahradit výměnu zkušeností na fyzických setkáních a nesmějí vést ke snížení počtu místních lidských zdrojů. Aby digitalizace ještě nezesilovala stávající rozdíly, musí být přístup do digitálního světa zajištěn pro všechny, např. prostřednictvím odpovídajícího technického vybavení a nabídek dalšího vzdělávání.
11. Výuka německého jazyka je chápána jako jazykové vzdělávání, které zahrnuje také estetické a kulturní hodnoty a umožňuje vyrovnání se s udržitelným životním stylem, lidskými právy a rovností žen a mužů. Jazykové vzdělávání by mělo prostřednictvím rozvoje schopnosti diskurzu podporovat **kulturu míru a nenásilí**, jakož i oceňování kulturní rozmanitosti. Tak jazykové vzdělávání přispívá k **udržitelnému rozvoji** a k posílení kosmopolitního postoje.

Jazyková politika musí být vytvořena **jako samostatná oblast politiky**, která má rovnocenné postavení v diskuzích s ostatními oblastmi politiky a nikoliv, jak tomu bylo doposud, vnímána pouze jako průřezová oblast, která je součástí jiných oblastí politiky. Vytvoření a utváření jazykové politiky jako samostatné oblasti politiky je stejně tak úkolem pro jednotlivé státy jako pro nadnárodní a nevládních instituce a sítě, a je vždy založena na společenské a individuální mnohojazyčnosti a na cíli participace.

Stav: 9. srpna 2022